

Зокрема, ризик-рефлексія відображає різну орієнтацію свідомості суб'єктів ризику: ризик-орієнтовані суб'єкти професійної діяльності відрізняються високим ступенем готовності до несподіванок або непередбачуваних обставин, тоді ж як ті особи, що не мають сформованої ризик-орієнтованої компетентності, характеризуються прагненням заперечувати, нехтувати факторами випадковості в практичній діяльності, схильністю до консервативних, заздалегідь заданих та прогнозованих вчинків.

Література

1. Куташенко М. В. Підходи до класифікації ризиків у сучасній ризикології. *Національне господарство України: теорія та практика управління*. 2008. С. 243–250.
2. Друкер П. Практика менеджмента. Москва : Вільямс, 2010. 398 с.
3. Бандура А., Левин К. Гештальт-психологія и соціально-когнітивна теорія личности. Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2007. 125 с.
4. Артемов В. Ю. Деонтологічна складова компетентнісного навчання у специфічних умовах вищих військових навчальних закладів. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. № 47. С. 173–180.
5. Бартон Т. Л., Шенкир У. Г., Уокер П. Л. Риск-менеджмент. Практика ведущих компаній. Москва : Вільямс, 2008. 208 с.
6. Risk Management Framework. URL: www.irt-neram.ca/pdf_files/primer (дата звернення: 25.02 2020).
7. Теорія психологічних потребностей Генри Мюррея. URL: <https://psy.wikireading.ru/13603> (дата звернення: 25.02 2020).
8. Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. Москва : Гардарика, 1998. 784 с.

Бойко С. Т.,
науковий співробітник
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України

МЕДІАОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ІНФОДЕМІЇ

На початку 2020 року людство зіткнулося з черговим випробуванням – 11 березня Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визнала розповсюдження коронавірусної інфекції COVID-19 пандемією. Але ще раніше, 2 лютого, ВООЗ заявила про «масову інфодемію», тобто «епідемію

дезінформації», адже почалося розповсюдження недостовірної інформації про вірус. У зв'язку з цим було створено пряму цілодобову «гарячу лінію» ВООЗ, де фахівці з комунікації та соціальних мереж відстежують дезінформацію про вірус і реагують на неї через веб-сайт ВООЗ та сторінки в соціальних мережах. Представники Facebook, Twitter та Google заявили, що їхні компанії співпрацюють з ВООЗ у боротьбі з дезінформацією, а в кінці лютого 2020 року інтернет-магазин Amazon видалив зі свого каталогу більш як мільйон продуктів, що характеризувалися як здатнівилікувати чи захистити від коронавірусу.

У будь-якій кризовій ситуації, коли новини з'являються, але деталі ще невідомі, виникає інформаційний вакуум, який заповнюється дезінформацією та ненадійною інформацією, а протидіяти цьому одночасно по всьому світу – завдання непосильне навіть для впливової міжнародної організації. Адже в кожній країні – своя унікальна ситуація, і кожна країна відповідає на цей виклик по-своєму. Безперечний тренд – «теорія змов». Версія того, що вірус створено штучно, гуляє світом, при цьому всі показують пальцем одне на одного: у Росії кажуть, що вірус створено у США, у США звинувачують Китай, у Китаї кажуть, що вірус створено у США, у Єгипті – що або у США, або в Катарі... «Винним» вибирають того, кого зручно. І це ще можна зрозуміти, бо коли названо винного – виявлено причину того, що відбувається.

Здавалось би, на такому глобальному тлі повідомлення про «ліки для дезінфекції», які будуть розпилювати вертольоти, і тому треба зачинити вікна і сидіти вдома, можна розглядати лише як привід для веселощів в українських соцмережах. Проте той факт, що цю очевидну нісенітницю поширювали і дорослі, начебто серйозні люди (а деякі навіть з науковими ступенями!), змушує вчергове констатувати той факт, що людська психіка надзвичайно вразлива до маніпуляцій. Результатом таких маніпуляцій став, зокрема, зрежисований конфлікт у Нових Санжарах (саме у трагічний і пам'ятний для України день 20 лютого), інформація про який облетіла весь світ, показавши українців як знавіснілу юрбу, здатну закидати камінням автобуси з безневинними людьми, у тому числі й дітьми.

До складної соціально-політичної та економічної ситуації в Україні, війни на Сході країни додалася загроза пандемії. У такий час, як ніколи, є важливим психічне та психологічне здоров'я населення. Значною мірою це залежить від рівня медіаосвіченості населення. Масова медіаосвіта розглядається як процес розвитку й саморозвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, розвитку творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу й оцінки медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіатехніки.

На жаль, зусилля українських науковців та громадських організацій із впровадження медіаосвіти у навчальних закладах та серед широких верств населення носить точковий та несистемний характер. Це значною мірою пояснюється інерцією системи освіти, яка на рівні основ навчального процесу успадкувала від радянських часів недостатню увагу до розвитку критичного мислення; швидкими темпами розвитку нових медіа й трансформації традиційних ЗМІ; браком матеріальних ресурсів тощо. Для того, щоб молодь не тільки вміла користуватися сучасними девайсами, а й вільно орієнтувалася в сучасному інформаційному просторі, вчителі, викладачі та батьки учнів середніх шкіл повинні мати належний рівень медіаосвіченості.